Хедлайнери

Юрій Гундарів

ЛІДЕРИ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Термін "хедлайнер" (найвідоміший або найяскравіший) вперше був ужитий у 1896 році.
Цей поетичний ужинок присвячений справжнім хедлайнерам світової культури.

ЙОГАНН СЕБАСТЬЯН БАХ

Його музика давала натхнення майже кожному композитору європейської традиції — від Моцарта до Шенберга. Навіть рок-музиканти світового рівня Кіт Емерсон та Інгві Мальмстін вважають його своїм вчителем.
Тарас Шевченко згадував Баха у повісті "Варнак".

Знову чисте Бахове "Повітря"
піднімає душу догори…
Розтікається по жилах віра
в Того, хто все це для нас створив.

Розтікається по жилах віра
попри божевільний регіт бомб…
Знову чисте Бахове "Повітря"
повертає нам надію на любов.

ГЕОРГ ФРІДРІХ ГЕНДЕЛЬ

Традиція вставати під час виконання хору "Алілуя", що завершує другу з трьох частин ораторії Генделя "Месія", народилася після того, як приголомшений музикою британський король Георг Другий скочив на ноги, змусивши встати і всіх присутніх…

Генделева ораторія.
Костел Миколая.
Архангельські хори.
Вітражі палають.

Генделеве "Алілуя"
здіймає на ноги —
ніби відлуння
голоса Бога…

ЙОЗЕФ ГАЙДН

Симфонія № 45 (Прощальна) Гайдна виконується при свічах, закріплених на пюпітрах музикантів, які у фінальній частині один за одним припиняють грати, гасять свічі й залишають сцену. Згодом залишає сцену і диригент. Симфонію дограють лише два музиканти, які також ідуть слідом за іншими…

Коли так боляче, що майже нестерпно,
коли вже не витримуєш заданого темпу,
коли у душі роздрай…
Лунає Гайдн.

Коли тебе, як вовка, обклали скорботи,
коли по краплині тануть прозорі ноти,
коли, здається, вже край…
Лунає Гайдн.

Коли всі навколо загасили свічі,
коли вже один ти на сцені вічній, —
останні ноти дограй…
Лунає Гайдн.

ПАБЛО ПІКАССО

У Львові є чудовий пам'ятник Пікассо роботи талановитого українського скульптора Володимира Цісарика.

Художника зображено з голим торсом, у шортах та босоніж. Він стоїть і курить — абсолютно вільний, яким і був за життя…

Я малював те, про що думав,
а не те, що бачив…
Пікассо

Справді фантасмагорична казка:
не холодні трикутники й куби,
а промовисті очі та губи…
Унікальний об'єктив —
ПікАссо.

Справді фантасмагорична казка…
Шалені гроші?
Жінки?
Овації?
Божий дар плюс каторжна праця —
до болю,
до муки,
до сказу.

АМЕДЕО МОДІЛЬЯНІ

Славетному італійському художникові було відпущено всього 35 років земного життя.
Жанна Ебютерн, юна дружина Моді, як його ласкаво називали друзі, викинулася з вікна наступного дня після смерті геніального митця…

Туз трефи, трійка і п'ять —
три карти для Модільяні…
Принишк мовчазний Монмартр,
навпіл олівець останній.

Три кроки лишаються їй до вікна,
стрибок — і приймає небо!
Лиш мить, здається, була одна,
тепер — удвох з Амедео.

ЕРНЕСТ ХЕМІНГУЕЙ

Для нього не було чужого болю, а тому він завжди опинявся в найгарячіших точках…

На другий план відступили б красуні,
вино, корида з биками…
Жодних немає сумнівів:
сьогодні він був би з нами!

Сьогодні він у руках з автоматом,
а в серці — з благою надією
боронив би проти лютого ката
кожен сантиметр Авдіївки…

ЕРІХ МАРІЯ РЕМАРК

Майбутній автор легендарного роману "На Західному фронті без змін" у 18 років пізнав, що таке війна, отримавши численні поранення…

На західному фронті без змін:
людство не вчить уроків…
Знову земля у шрамах мін —
не зробиш зайвого кроку.

Пане Еріхе, спускайтеся з хмар,
вже досить небесного сну…
Візьміть у руки перо-автомат
і прокляту вбийте війну!

МАРІО ВАРГАС ЛЬЙОСА

Один із корифеїв латиноамериканського магічного реалізму, Нобелівський лауреат Маріо Варгас Льйоса щиро підтримував Україну. Так, під час зустрічі зі студентами Київського національного університету ім. Тараса Шевченка всесвітньо відомий

перуанський письменник сказав: "Вірю, що тут, в Україні, відбувся героїчний подвиг в ім'я свободи..."

Шаленого світу криваву арену,
що наче оглухнула від багатоголосся,
рятує любові вода джерельна...
Це — Маріо Варгас Льйоса.

Якесь бурхливе водоспадне слово,
що мчить, наче потяг з відкосу...
Перечитую, як вперше, знову:
це — Маріо Варгас Льйоса.

Відкладаю книгу і заплющую очі,
на повіках застигли сльози...
Є просто слово, а є — пророче:
це — Маріо Варгас Льйоса.

ЕРІК-ЕМАНЮЕЛЬ ШМІТТ

Наш сучасник — французький драматург, письменник і філософ Ерік-Емманюель Шмітт.
До речі, у його п'єсі "Загадкові варіації", що з незмінним успіхом іде на сцені київського Молодого театру, одну з головних ролей першим зіграв у свій час Ален Делон...

Ерік-Емманюель Шмітт —
це не просто п'єса чи роль,
а потужний міст,
своєрідний пароль,
що виважено й повсякчас,
не покладаючи натруджених рук,
зводить поміж грішних нас
чаклун-драматург.

ДЖОН ЛЕННОН

Засновник легендарного гурту "Бітлз" — справді культова фігура.
До речі, одна з львівських вулиць носить його ім'я…

Дві маленькі зелені фари
висвітлюють шлях до нас —
його культові окуляри
випереджають час.

Подолано календарні межі:
здається, саме сьогодні
народжується "Імеджин"…
Чи ви не згодні?

ПОЛ МАККАРТНІ

Славетний музикант із перших днів війни активно підтримує нашу країну, виходячи на сцену з українським прапором…

Часом здається: все в Лету кануло,
мідним тазом враз накрилося…
Раптом лунає голос Маккартні —
і відчуваєш за спиною крила…

Чуєте хрестоматійні акорди,
знайомі до щему ноти?
Знову сер Пол на сцену виходить
із прапором синьо-жовтим!

ДЕВІД БОУЇ

Січень — справді його місяць.
8 числа народився, а 10-го полетів у засвіти цей унікальний британський рок-музикант, актор, художник…

У мертвій тиші
запалив чорну зірку —

стало світліше…
Та все одно гірко,
що так надто рано
кращі падають свічкою
на дно океану
вічності.
————————
"*Blackstar*" *(чорна зірка) — назва останнього альбому видатного митця,*
який пішов у небуття у самому розквіті…

ОЗЗІ ОСБОРН

Буквально через кілька тижнів після прощального концерту, залишив сцену життя легендарний англійський рок-музикант.
Оззі від перших днів війни щиро підтримував Україну, присвятивши їй свій альбом Patient Number 9, обкладинку якого доповнили синьо-жовті кольори. Він пишався тим, що його син Джек разом з іншими волонтерами займався евакуацією українських дітей з особливими потребами.
Будь-яка справжня казка обов'язково має щасливий кінець: ось і виявився насправді великий і жахливий принц темряви чуйним і вразливим принцом світла… І ми всі відчули зараз, що з його відходом цього світла стало трішки менше.

Оззі Осборн у засвіти відійшов —
хіба в це повірити можна?
Здається, це просто чергове шоу
мрійника, якого обожнювали,

бо у цей жорстокий і сумний час
щедро дарував довгождану казку,
перетворюючи в дітей вже дорослих нас:
нумо, посміхніться, будь ласка!

Гітарні рифи, епатаж, навіть шок…
Струм випромінює нота кожна!
Оззі Осборн у засвіти відійшов —
хіба в це повірити можна?

ІЄН ГІЛЛАН

Легендарний вокаліст культового гурту "Deep Purple", перший виконавець партії Ісуса Христа в рок-опері "Ісус Христос — суперзірка" від перших днів війни активно підтримує Україну

Підкорювач кількох поколінь і сцен
харизматичний Ієн Гіллан:
бархатний тембр і дивовижний фальцет,
шалена енергетична сила.

Хіба важливо, скільки в паспорті літ?
Та як би доля його не крутила,
все одно триває потужний політ
зірки на ім'я Гіллан!

АДРІАНО ЧЕЛЕНТАНО

Здається, він був завжди. І завжди — буде…
Якось важко усвідомити світ без нього.
І взагалі, як може не бути того, хто є?!

Челентано — це співи і танці,
це музика знову і знову…
Це кохання — ввечері, вранці —
цілодобово!

Челентано — це яскрава комета,
що дарує нам радість буття.
Скажіть, хіба може померти
той, хто сам є життя?!

КЛАУС ШУЛЬЦЕ

Видатний німецький музикан-клавішник, перкусист, композитор — є одним із піонерів емб'єнту (дослівно — "навколишній"), цього напрямку електронної музики.

Батьки — письменник і балерина,
післявоєнний Берлін…
А син поринув —
у політ.

Енгармонійний хаос,
ритмічні пульси…
Вслухайтеся: Клаус
Шульце!

СТІНГ

Легендарний англійський рок-музикант Гордон Самнер, відомий музичному світові як Стінг, що у перекладі означає "жалити", від першого дня повномасштабного російського вторгнення щиро підтримує українців. Він завжди згадує про Україну на своїх концертах та навіть заспівав свій хіт "Shape of my Heart" під акомпанемент бандури…

Стінг збагачує музичну культуру,
це для світу знаменний знак:
він співає вже під бандуру,
наче сам — український козак.

АНТОНІО ГАДЕС

20 років тому відійшов у небуття унікальний іспанський танцівник Антоніо Гадес. Мені пощастило бачити його на сцені ще 30-річним, у самому розквіті…

Болеро.
Танцює іспанець.
Ніби рок,
а не танець.

Болеро.
На сцені — Гадес.
Ніби кров,
а не глянець…

ОДРІ ХЕПБЕРН

Є люди, які приходять на землю, щоб спробувати зробити нас кращими…

Краса, мов сніжинка, тане —
була і, на жаль, нема…
Сьогодні — весняний світанок,
а завтра — уже зима…

Шопенівський сум акордів:
моя чарівна леді,
моя чарівна Одрі —
на вічному небі…

АЛЕН ДЕЛОН

Легендарний актор до останніх своїх днів палко підтримував Україну. Навіть записав "Заповіт" Тараса Шевченка французькою…

Делон читає "Заповіт" Шевченка,
його краса не згасла під літами…
Мерсі боку, французький козаченьку,
за те, що до останку був ти з нами!

КЛАУДІЯ КАРДИНАЛЕ

23 вересня зупинилося серце Клаудії Кардинале — однієї з найвродливіших актрис в історії світового кіно, музи Федеріко Фелліні й Лукіно Вісконті…

Талант плюс врода
зупинилися враз…
Гідно і гордо
залишила нас.

"Картуш" і "Рокко",
"Майрік", "Леопард" —
складають щороку
світовий хіт-парад.

Талант плюс врода —
категорії вічні.
Тихим акордом
полум'я свічки…

КАТРІН ДЕНЬОВ

Зірка європейського кіно щиро підтримує Україну. Так, на відкритті 76-го Каннського кінофестивалю легендарна акторка прочитала вірш Лесі Українки "Надія" французькою…

Переглядаю кадри знов і знов,
коли зі сцени в Каннах кінодіва —
божественна Катрін Деньов
читає Лесину "Надію".

ХАТІЯ БУНІАТІШВІЛІ

Славетна грузинська піаністка завжди відмовляється виступати на одній сцені з музикантами, які підтримують кремлівський режим…

Талант плюс праця —
це хрестоматія.
Лунають овації —
на сцені Хатія.

Краса і гідність,
сукні багаття…
Просто богиня —
на сцені Хатія.

ДЖОННІ ДЕПП

Французька історична драма "Фаворитка" із Джонні Деппом у ролі Людовіка XV відкрила 76-й Каннський кінофестиваль.
До речі, славетний голлівудський актор та музикант потужно підтримує Україну. Так, під час концерту гурту, з яким він виступає, на великому екрані транслювалися синьо-жовті кольори…

У Каннах овація:
Джонні Депп — король
Людовік П'ятнадцятий…
Королівська роль!

ЧАРЛІ ЧАПЛІН

Найвідоміша сцена фільму "Великий диктатор", цієї яскравої сатири на нацизм і особисто на Гітлера, — та, в якій зачарований мрією про світове панування диктатор танцює "в парі" з повітряною кулею…

З вечора і до ранку
диктатор збирає гармати,
бомби, потужні танки —
вбивати!

Та схоплюється уві сні,
аж змахує холодні краплі,
бо чує зневажливий сміх —
над ним стібається Чарлі…

АНДЖЕЛІНА ДЖОЛІ

Голлівудська акторка і посол доброї волі ЮНІСЕФ (фонд допомоги дітям ООН) Анджеліна Джолі побувала в українських прифронтових містах Миколаєві та Херсоні.
"Загроза дронів була постійною, гнітючою присутністю, — написала в інстаграмі Джолі. — У небі було чути низьке гудіння. Місцеві вже називають це "людським сафарі", адже дрони постійно використовують для того, щоб стежити, переслідувати й тероризувати людей".
Акторка також розповіла, що їй із командою доводилося "зупинятися й чекати, поки над головою пролетить дрон".
"Вони перенесли свої школи, клініки й дитячі садки до укріплених підвалів, твердо вирішивши, що життя триватиме. Це було важко бачити, але водночас це надихало...".
Голлівудська суперзірка під час візиту до Херсона 5 листопада відвідала дитячу обласну клінічну лікарню. Акторка завітала до найменших пацієнтів і вручила їм подарунки.

Енджі в Херсоні і Миколаєві —
вчинок воістину мужній.
Щиросердна слава їй
за небайдужість.

У дитячій лікарні —
зранку гомін,
настрій гарний —
святковий!

Квін Голлівуду,
хоч без корони,
встигає всюди,
навіть під дронами.

Енджі на фронті —
вона на роботі.
Немає сторонніх —
ми не самотні.

МАРСЕЛЬ МАРСО

Кажуть, це він подарував Майклу Джексону його знамениту "місячну ходу".
А ще існує історія, що ніби сам Чарлі Чаплін запросив його за свій столик на трансатлантичному лайнері…

До речі, його мати народилася на Коломийщині, у Яблунові (тепер Івано-Франківська область).
15-річному Марселю разом із родиною довелося тікати від німецьких нацистів. Проте його батьку врятуватися так й не вдалося — 1944 року він загинув в Освенцімі.

Напевно, сьогодні мало хто пам'ятає, що, можливо, найвідоміший у світі мім був нагороджений вищою державною нагородою Франції орденом Почесного легіону — за порятунок єврейських дітей у роки нацистської окупації.
Та він сам ніколи про це не казав… Якраз ці вже подорослівші діти добилися для свого рятівника належної нагороди.

Мені пощастило бачити великого артиста на сцені Київського драматичного театру імені Лесі Українки у травні такого вже далекого 2001-го.
Три години на сцені у вщент забитому залі. І це у 78 років! Пам'ятаю неймовірну тишу, яку лише раз порушив жіночий схлип потрясіння.
До речі, представляв уславленого гостя письменник і перекладач Юрко Покальчук, який вільно володів кількома мовами, зокрема французькою, і був із ним у гарних стосунках.
Напередодні в аеропорту цілий натовп журналістів, що прибули зустрічати славетного Біпа (сценічний образ артиста), промчався повз стрункого елегантного чоловіка з великою валізою на колесах.
-А ви гадали, мене винесуть на ношах? — з іронічною посмішкою запитав він їх згодом.

Хрестоматійний білий грим —
так, це реальність, а не сон —
на сцені сам великий мім,
його ім'я Марсель Марсо.